

GLORIAM PRAECEDIT HUMILITAS

(PRZ 15,33)

KSIĘGA PAMIĄTKOWA

DLA KSIĘDZA PROFESORA ANTONIEGO TRONINY

W 70. ROCZNICĘ URODZIN

CZĘSTOCHOWA 2015, s. 181-196

O. TOMASZ MARIA DĄBEK OSB

(UNIWERSYTET PAPIESKI JANA PAWŁA II, KRAKÓW)

TROSKA O PRZYBYSZÓW I BEZDOMNYCH W BIBLIJ *

Miłość i miłosierdzie należą do głównych tematów Biblii, idei przewodnich przewijających się przez wszystkie Księgi natchnione. Jest to też podstawowe zagadnienie Objawienia judeo-chrześcijańskiego, przykład Boga pochylającego się nad człowiekiem oraz wezwanie, by postępować podobnie. Ludzie, którzy chcą na nie odpowiedzieć, powinni naśladować nieskończoną miłość i miłosierdzie Boga do człowieka i całego stworzenia. Może się to przejawiać na różne sposoby, również w pracy kapłana – pracownika naukowego. Dlatego poświęcamy Czcigodnemu Jubilatowi, znanemu z życzliwości dla wszystkich, rozważanie wokół troski o przybyszów i bezdomnych w Biblii jako jednej ze szczegółowych form miłości bliźniego i miłosierdzia dla innych.

* W dniu 24 IX 2014 r. odwiedziła Tyniec grupa bezdomnych z ośrodka w Lublinie ze swymi opiekunami. Zlecono mi wygłoszenie dla nich nauki oraz poprowadzenie wspólnej modlitwy. W tych dniach przyszła wiadomość o przygotowywanej Księdze Jubileuszowej dla Profesora znanego z życzliwości dla wszystkich, który jest związany z Katolickim Uniwersytem Lubelskim, autora m.in. wspaniałego komentarza do Księgi Hioba o cierpiącym niewinnie sprawiedliwym, w której są także obrazy trudnego życia najbardziej potrzebujących. Postanowiłem przygotowany materiał przedstawić jako artykuł – wyraz szacunku dla pracy naukowej i świadczenia życzliwości potrzebującym.

1. RÓŻNE POWODY OPUSZCZANIA STAŁYCH MIEJSC ZAMIESZKANIA

Ludzie Starego Testamentu i w ogóle Semici, dziś np. Arabowie, mieli i mają bardzo silne poczucie więzi plemiennej, rodzinnej. Można mówić o zbiorowej osobowości – plemię czy rodzina występuje jako jedność i bardzo silnie odczuwa się wszystko, co tę jedność narusza i osłabia.¹ Sytuacja człowieka poza swoim plemieniem jest bardzo trudna. Dlatego szczególnie godne podziwu jest posłuszeństwo Abrama, który na głos Boga zdecydował się opuścić swoją rodzinną ziemię (Rdz 12,1-8; por. Hbr 11,8-9).²

Obraz trudnej sytuacji tułacza pokazany jest w związku z następstwem bratobójstwa, którego dokonał Kain. Odtąd miał być on tułaczem i zbiegiem (Rdz 4,1-16, te określenia występują w ww. 12 i 14).³

W Księdze Hioba sytuacja bezdomnych przedstawiona jest bardzo wymownie: „Gdy burza ich w górach zaskoczy, bezdomni do skały się tulą” (24,8).⁴

¹ Por. S. BASTIANEL – L. DI PINTO, *Biblijne podstawy etyki*, tłum. S. Obirek, Myśl Teologiczna 2, Kraków 1994, s. 14.

² Por. J. LEMAŃSKI, *Księga Rodzaju (rozdziały 11,27–36,43). Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.ST I/2, Częstochowa 2014, s. 105-118; S. ŁACH, *Księga Rodzaju. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚST I/1, Poznań 1962, s. 328-332; E.A. SPEISER, *Genesis. Introduction, Translation, and Notes*, AB 1, New York 1964, s. 7; G.J. WENHAM, *Genesis 1-15*, WBC 1, Dallas 1991, s. 274-283; G.W. BUCHANAN, *To the Hebrews*, AB 36, New York 1983^{2/7}, s. 213; S. ŁACH, *List do Hebrajczyków. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚNT X, Poznań 1959, s. 255-256; F.D. BRUCE, *The Epistle to Hebrews. The English Text with Introduction, Exposition and Notes*, NICNT, Grand Rapids 1978, s. 293-297; G.W. BUCHANAN, *To the Hebrews. Translation, Comment and Conclusions*, AB 36, New York 1983^{2/7}, s. 188; P. ELLINGWORTH, *The Epistle to the Hebrews. Commentary on the Greek Text*, NIGTC, Grand Rapids 1993, s. 580-584; H.W. ATTRIDGE, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, Hermeneia, Philadelphia 1989, s. 322-323; R. BOGACZ, *Misja Chrystusa w świetle hapax legomenów*, List do Hebrajczyków 2, Kraków 2006, s. 549-550; A. TRONINA, *Do Hebrajczyków. Słowa zachęty na dni ostatnie*, Częstochowa 1998, s. 144-145.

³ Por. J. LEMAŃSKI, *Księga Rodzaju (rozdziały 1–11). Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.ST I/1, Częstochowa 2013, s. 275-296; S. Łach, *Księga Rodzaju*, s. 222-235; E. A. SPEISER, *Genesis*, s. 30-31; G.J. WENHAM, *Genesis 1-15*, s. 100-110.

⁴ Por. C. JAKUBIEC, *Księga Hioba. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST VII/1, Poznań – Warszawa 1974, s. 169; A. TRONINA, *Księga Hioba. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.ST XV, Częstochowa 2013, s. 344; M.H. POPE, *Job. Introduction, Transla-*

Druga Księga Samuela mówi o ucieczce Dawida z Jerozolimy w czasie buntu Absaloma (2Sm 15,13-16,14).⁵

Podobnie jak w wypadku Kaina dla niewiernego Izraela uprowadzenie do Asyrii i Babilonu, wygnanie i tułaczka stanowiły zasłużoną karę za odstępstwo. Druga Księga Królewska przypomina, co Pan Bóg obiecał Izraelitom przy okazji poświęcenia świątyni Salomona oraz stwierdza smutne fakty wielokrotnego lekceważenia świętego przymierza: „«Już nie dopuszczę, by noga Izraelitów poszła na tułaczkę z dala od ziemi, którą dałem ich przodkom, o ile tylko będą pilnie przestrzegali wszystkiego, co im przykazałem, oraz całego Prawa, które im nadał sługa mój, Mojżesz». Lecz oni nie słuchali, a Manasses ich zwiódł, tak iż czynili większe zło aniżeli narody pogańskie, które Pan wytracił przed Izraelitami” (2Krl 21,8-9).⁶

Natchniony autor nawiązuje do wizji Salomona po poświęceniu świątyni z 1Krl 9,1-9. Dalej następuje szczegółowa zapowiedź surowej kary (ww. 11-15), której wypełnienie pokazują następne wydarzenia (np. 2Krl 24,8-16; 25,1-21).

Lamentacje wyrażają ból spustoszonej Jerozolimy w słowach: „Jerozolima wspomina w dniach tułaczki i biedy wszystkie cenne dobra dawniej posiadane; gdy naród wpadł w ręce wroga, i nikt mu nie pomógł, ciemiezcy, patrząc, szydzili z jej nieszczęścia” (1,7).⁷

Psalmista w ucisku żali się do Boga, wyrażając równocześnie ufność w Jego pomoc: „Ty zapisałeś moje życie tułaczem” (Ps 56,9).

tion, and Notes, AB 15, New York 1973, s. 177; J. LÉVÊQUE, *Job et son Dieu. Essai d'exégèse et de théologie biblique*, t. I, Paris 1970, s. 225; J. LÉVÊQUE, *Job et son Dieu. Essai d'exégèse et de théologie biblique*, t. II, Paris 1970, s. 616; G. RAVASI, *Hiob. Dramat Boga i człowieka*, t. 2, tłum. K. Stopa, Kraków 2005, s. 303-304.

⁵ Por. J. ŁACH, *Księgi Samuela. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST IV/1, Poznań–Warszawa 1973, s. 434-442; P.K. McCARTER, *II Samuel, II Kings. A New Translation with Introduction, Notes and Commentary*, AB 8, New York 1984, s. 363-377.

⁶ Por. J.B. ŁACH, *Księgi 1–2 Królów. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST IV/2, Poznań – Warszawa 2007, s. 545; M. COGAN – H. TADMOR, *II Kings. A New Translation with Introduction and Commentary*, AB 11, [bmw] 1988, s. 268.

⁷ Por. L.R. STACHOWIAK, *Lamentacje. Księga Barucha. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚST X/2, Poznań 1968, s. 39; D.R. HILLERS, *Lamentations. Introduction, Translation, and Notes*, AB 7A, New York 1982, s. 8-9.

Wśród złorzeczeń wobec prześladowców pojawiają się też słowa: „Niech jego dzieci wciąż się tułają i żebrzą i niech zostaną wygnane z rumowisk” (Ps 109,10).⁸

Syracydes mówi o tułaczce jako skutku złej mowy: „Trzeci język wielu unieszczenił i skazał ich na tułaczkę od narodu do narodu, zburzył miasta potężne i domy możnych obalił” (28,14).

Pokazuje on także trudną sytuację przybyszów: „Bądź zadowolony, czy masz mało, czy dużo, a nie posłyszysz wymówek, że jesteś przybyszem. Nędzne to życie chodzić od domu do domu, a tam, gdzie mieszkasz jako przybysz, ust nie otworzysz. Choć przyjmiesz kogoś do stołu i dasz pić, zamiast podzięki posłyszysz przykre słowa: «Chodź, przybyszu, przygotuj stół, a jeśli coś masz w ręku, nakarm mnie! Przybyszu, zrób miejsce godniejszemu, brat w gościnę przybył do mnie, potrzebuję mieszkania». Ciężkie są dla człowieka rozumnego obelgi wierzyciela i wymawianie gościny” (Syr 29,23–28).⁹

List do Hebrajczyków określa sytuację męczenników okresu machabejskiego: „Tułali się w skórach owczych, kozich, w nędzy, w utrapieniu, w uciśku – świat nie był ich wart – i błękali się po pustyniach i górach, po jaskiniach i rozpadlinach ziemi” (Hbr 11,37-38).¹⁰

W związku z surowym życiem św. Jana Chrzciciela na pustkowiu można mówić o dobrowolnej bezdomności: „Chłopiec zaś wzrastał i umacniał się na duchu, a żył na pustkowiu aż do dnia ukazania się przed Izraelem” (Łk 1,80).¹¹

⁸ Por. S. ŁACH – J. ŁACH, *Księga Psalmów. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST VII/2, Poznań 1990, s.288.466; G. RAVASI, *Il Libro dei Salmi. Commento e attualizzazione*, v. II, Bologna 1986³, s. 141; G. RAVASI, *Il Libro dei Salmi. Commento e attualizzazione*, v. III, Bologna 1988⁴, s. 246-247; M. DAHOOD, *Psalms II. Introduction, Translation and Notes*, AB 17, New York 1983, s. 45-47; M. DAHOOD, *Psalms III. Introduction, Translation and Notes*, AB 17A, New York 1984, s. 103.

⁹ Por. P.W. SKEHAN – A.A. DI LELLA, *The Wisdom of Ben Sira. A New Translation with Notes By + P.W. Skehan, Introduction and Commentary By A.A. Di Lella*, AB 39, New York 1987, s. 365.374-376; O. SCHILLING, *Das Buch Jesus Sirach*, HB VII/2, Freiburg 1956, s. 124.129.

¹⁰ Por. S. ŁACH, *List do Hebrajczyków*, s. 267; F.D. BRUCE, *The Epistle to Hebrews*, s. 341-342; P. ELLINGWORTH, *The Epistle to the Hebrews*, s. 630-633; H. W. ATTRIDGE, *The Epistle to the Hebrews*, s. 350-351; G.W. BUCHANAN, *To the Hebrews*, s. 204-295; R. BOGACZ, *Misja Chrystusa*, s. 559-560.

¹¹ Por. F. GRYGLEWICZ, *Ewangelia według św. Łukasza. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT III/3, Poznań – Warszawa 1974, s. 100-101; L.T. JOHNSON, *The Gospel of Luke*, SPS 3, Collegeville 1991, s. 47; J.A. FITZMYER, *The Gospel according to Luke I–IX. Introduction, Translation, and Notes*, AB 28, New York 1981, s. 388-389; H. SCHÜRMANN, *Das Lukasevange-*

Również Chrystus w czasie publicznej działalności powiedział o sobie: „Lisy mają nory, a ptaki podniebne – gniazda, lecz Syn Człowieczy nie ma miejsca, gdzie by głowę mógł położyć” (Mt 8,20; por. Łk 9,58).¹² Korzystał On z gościny różnych ludzi – bywał na posiłkach u Lewiego Mateusza (Mk 2,15-17 i par.), faryzeuszów (np. Łk 7,36-50; 11,37-38; 14,1), Marty i Marii (Łk 10,38-42).

Św. Paweł pisał o swojej gorliwej posłudze apostołskiej: „Aż do tej chwili łakniemy i cierpimy pragnienie, brak nam odzieży, jesteśmy policzkowani i skazani na tułaczkę, i utrudzeni pracą rąk własnych” (1 Kor 4,11-12);¹³ „Jeżeli inni zdobywają się na odwagę – mówię jak szalony – to i ja się odważam. Hebrajczykami są? Ja także. Izraelitami są? Ja również. Potomstwem Abrahama? I ja. Są sługami Chrystusa? Zdobędę się na szaleństwo: Ja jeszcze bardziej! Bardziej przez trudy, bardziej przez więzienia; daleko bardziej przez chłosty, przez częste niebezpieczeństwa śmierci. Przez Żydów pięciokroć byłem bity po czterdzieści razy bez jednego. Trzy razy byłem sieczony różgami, raz kamienowany, trzykrotnie byłem rozbitkiem na morzu, przez dzień i noc przebywałem na głębnie morskiej. Często w podróżach, w niebezpieczeństwach na rzekach, w niebezpieczeństwach od zbójców, w niebezpieczeństwach od własnego

lium, t. 1, HTKNT III/1, Freiburg – Basel – Wien 1969, s. 94-95; F. MICKIEWICZ, *Ewangelia według świętego Łukasza (rozdziały 1–11). Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT III/1, Częstochowa 2011, s. 156-157; R. LAURENTIN, *Les Evangiles de l'Enfance du Christ. Vérité du Noël audelà des mythes*, Paris 1982, s. 215; J. ŁACH, *Dziecię się nam narodziło. W kręgu teologii Ewangelii dziecięstwa Jezusa*, Częstochowa 2001, s. 156.

¹² Por. J. HOMERSKI, *Ewangelia według św. Mateusza. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT III/1, Poznań – Warszawa 1979, s. 169; A. PACIOREK, *Ewangelia według świętego Mateusza (rozdziały 1–13). Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT I/1, Częstochowa 2005, s. 353-354; J. GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, t. 1, HTKNT I/1, Freiburg – Basel – Wien 1986, s. 311-312; D.J. HARRINGTON, *The Gospel of Matthew*, SPS 1, Collegeville 1991, s. 119.122.124; F. GRYGLEWICZ, *Ewangelia według św. Łukasza*, s. 207; L.T. JOHNSON, *The Gospel of Luke*, s. 163; J.A. FITZMYER, *The Gospel according to Luke I–IX*, s. 835; H. SCHÜRMAN, *Das Lukasevangelium. Kommentar zu Kapitel 9,51-11,54*, t. 2, HTKNT III/2.1, Freiburg – Basel – Wien 1994, s. 36-39; F. MICKIEWICZ, *Ewangelia według świętego Łukasza*, s. 526.

¹³ Por. M. ROSIK, *Pierwszy List do Koryntian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT VII, Częstochowa 2009, s. 193-194; C.K. BARRETT, *A Commentary on the First Epistle to the Corinthians*, BNTC, London 1973², s. 111-112; E. DĄBROWSKI, *Listy do Koryntian. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT VII, Poznań 1965, s. 176; W.F. ORR – J. A. WALTHER, *I Corinthians. A New Translation, Introduction with a Study of the Life of Paul, Notes, and Commentary*, AB 32, New York 1976, s. 181-182.

narodu, w niebezpieczeństwach od pogan, w niebezpieczeństwach w mieście, w niebezpieczeństwach na pustkowiach, w niebezpieczeństwach na morzu, w niebezpieczeństwach od fałszywych braci; w pracy i umęczeniu, często na czuwaniu, w głodzie i pragnieniu, w licznych postach, w zimnie i nagości, nie mówiąc już o mojej codziennej udręce płynącej z zatroskania o wszystkie Kościoły. Któż odczuwa słabość bym i ja nie czuł się słabym? Któż doznaje zgorszenia, żebym i ja nie płonął? Jeżeli już trzeba się chlubić, będę się chlubił z moich słabości” (2Kor 11,21-30).¹⁴

Wszyscy jako chrześcijanie na ziemi jesteśmy przybyszami wędrującymi do ojczyzny (w niebie): „Nasza bowiem ojczyzna jest w niebie” (Flp 3,20);¹⁵ „Piotr, apostoł Jezusa Chrystusa, do wybranych, przybyszów (*parepidēmois*) wśród diaspory” (1P 1,1); „Umilowani! Proszę, abyście jak przybysze i goście (*hōs paroikous kai parepidēmous*) powstrzymywali się od cielesnych pożądań, które walczą przeciwko duszy” (1 P 2,11).¹⁶

Na podstawie przytoczonych tekstów widzimy, że bezdomność może być następstwem dobrowolnego wyboru, opuszczenia dotychczasowych warunków życia dla sprawy Bożej, karą za grzechy, następstwem złych czynów. Może także wynikać z niezależnych okoliczności. Zawsze człowiek bezdomny zasługuje na uwagę i pomoc.

¹⁴ Por. C.K. BARRETT, *The Second Epistle to the Corinthians*, HNTC, New York – Evanston – San Francisco – London 1973, s. 292-302; E. DĄBROWSKI, *Listy do Koryntian*, s. 463-467; K. PRÜMM, *Diakonia Pneumatos. Der Zweite Korintherbrief als Zugang zur apostolischen Botschaft*, t. 1, Rom – Freiburg – Wien 1967, s. 636-645; V.P. FURNISH, *II Corinthians. A New Translation with Introduction and Commentary*, AB 32A, New York 1985, s. 513-521.533-539.

¹⁵ Por. A. JANKOWSKI, *Listy więzienne świętego Pawła. Do Filipian – Do Kolosan – Do Filemona – Do Efezjan. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT VIII, Poznań 1962, s. 162-163; J.FLIS, *List do Filipian. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT XI, Częstochowa 2011, s. 388-390; J.GNILKA, *Der Philipperbrief*, HTKNT X/3, Freiburg – Basel – Wien 1968, s. 206-210; G.F. HAWTHORNE, *Philippians*, WBC 43, Waco 1983, s. 170-171 oraz mój artykuł: „Nostra autem conversatio in caelis est” (*Flp 3,20*). *Znaczenie słowa conversatio w Wulgacie i dawnych tekstach mniszych*, w: *W prostocie prawdy, w pokorze miłości. Studia i materiały dedykowane Księdzu prof. zw. dr. hab. Janowi Walowi*, Kraków 2008, s. 197-206.

¹⁶ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter. The Greek Text with Introduction, Notes and Essays*, London 1946, s. 117-119.169-170; K.H. SCHELKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, HTKNT XIII/2, Freiburg – Basel – Wien 1961, s. 18-20.68-70; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT XI, Poznań 1959, s. 174.203; S. HAŁAS, *Pierwszy List św. Piotra. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT XVII, Częstochowa 2007, s. 71-73.174-177.

2. WEZWANIA I PRZYKŁADY POMOCY DLA BEZDOMNYCH I PODRÓŻUJĄCYCH

W Starym Testamencie Izraelici odnosili się do przybyszów z zainteresowaniem, życzliwością, świadczyli im pomoc, pamiętając o sytuacji swoich przodków w Egipcie.

Prawo Izraela wyrażało troskę o ludzi ubogich, sieroty, wdowy, cudzoziemców:¹⁷ „Nie będziesz gnębił ani uciskał przybysza, bo wy sami byliście przybyszami w ziemi egipskiej. Nie będziesz krzywdził żadnej wdowy i sieroty. Jeślibyś ich skrzywdził i poskarżą Mi się, usłyszę ich skargę, rozpali się gniew mój, i wygubię was mieczem; i żony wasze będą wdowami, a dzieci wasze sierotami. Jeśli pożyczysz pieniądze ubogiemu z mojego ludu, żyjącemu obok ciebie, to nie będziesz postępował wobec niego jak lichwiarz i nie każesz mu płacić odsetek. Jeśli weźmiesz w zastaw płaszcz twego bliźniego, winieś mu go oddać przed zachodem słońca, bo jest to jedyna jego szata i jedyne okrycie jego ciała podczas snu. I jeśliby się on żalił przede Mną, usłyszę go, bo jestem litościwy” (Wj 22,20-26).¹⁸

„Przez sześć lat będziesz obsiewał ziemię i zbierał jej plody, a siódmego pozwolesz jej leżeć odłogiem i nie dokonasz zbiorów, aby mogli się pożywić ubodzy z twego ludu, a resztę zjedzą dzikie zwierzęta. Tak też postąpisz z twoją winnicą i z twoim ogrodem oliwnym. Sześć dni będziesz pracował, a dnia siódmego zaprzestasz pracy, aby odpoczęły twój wół i osioł, i odetchnął syn twojej niewolnicy i cudzoziemiec” (Wj 23,10-12; por. Kpł 25,1-7). Przepisy od-

¹⁷ Ubogi: *'ebjôn*, *'ānāw*, *dallīm* (w liczbie mnogiej) – por. A. GELIN, *Les Pauvres de Yahwé, Témoins de Dieu* 14, Paris 1953³; sierota: *jātôm*; wdowa: *'almānā*; cudzoziemiec, obcokrajowiec, przychodzień: *gēr*. „Ubogiego bowiem nie zabraknie w twym kraju, dlatego ja nakazuję: Otwórz szczerze dłoń bratu uciśnionemu lub ubogiemu na twej ziemi” (Pwt 15,11; por. Mt 26,11; Mk 14,7; J 12,8). Wiele starożytnych tekstów religijnych i mądrościowych zawiera podobne wezwania skierowane do władców lub przedstawia je jako nakazy bóstw. Por. G. ODASSO, *Biblia i religie. Biblijne perspektywy teologii religii*, tłum. S. Obirek, Myśl Teologiczna 52, Kraków 2005, s. 160-161.

¹⁸ Por. S. ŁACH, *Księga Wyjścia. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚST I/2, Poznań 1964, s. 223-224; B.S. CHILDS, *The Book of Exodus. A Critical, Theological Commentary*, OTL, Philadelphia 1974, s. 478-479.

noszące się do roku szabatowego uzasadniane są nie potrzebą pewnego odrodzenia ziemi, by nie uległa wyjałowieniu i przynosiła nadal dobre plony, ale troską o ubogich, którzy mają wtedy prawo zbierać to, co się samo urodzi. Również zjedzenie tych roślin i owoców przez dzikie zwierzęta jest przedstawione nie jako szkoda, ale naturalny sposób ich wykorzystania. Odpoczynek szabatowy ma służyć nie tylko wolnym ludziom, szczególnie ubogim, którzy pracowali u bogatszych, ale także niewolnikom i cudzoziemcom oraz zwierzętom.¹⁹

W roku szabatowym i jubileuszowym następowało darowanie długów, niewolnicy-Izraelici odyskiwali wolność, a ubodzy ludzie wracali do swej własności ziemskiej, którą musieli wcześniej sprzedać (Kpł 25,1-7.28.31.39-43.54; Pwt 15,1-2; 31,10).²⁰

Postępowanie ludzi powinno odpowiadać postępowaniu Boga: „On wymierza sprawiedliwość sierotom i wdowom, miłuje cudzoziemca udzielając mu chleba i odzienia. Wy także miłujcie przybysza, bo sami byliście przybyszami w ziemi egipskiej” (Pwt 10,18-19).²¹

O życzliwości dla cudzoziemców szczególnie mocno mówi Księga Kapłańska: „Jeżeli w waszym kraju osiedli się przybysz, nie będziecie go uciskać. Przybysza, osiadłego wśród was, będziecie uważać za tubylca. Będziesz go miłował jak samego siebie, bo i wy byliście przybyszami w ziemi egipskiej” (Kpł 19,33-34). Natchniony tekst przyznaje osiadłym przybyszom takie same prawa jak Izraelitom – należy ich miłować jak siebie samego (Kpł 19,18: „nie będziesz żywił urazy do synów twego ludu, ale będziesz miłował bliźniego jak siebie samego”).²²

W formie negatywnej Księga Powtórzonego Prawa podaje zakaz łamania prawa przybyszów, sierot i wdów: „Nie będziesz łamał prawa przybysza i sie-

¹⁹ Por. S. ŁACH, *Księga Wyjścia*, s. 227-228; B.S. CHILDS, *Exodus*, s. 482.

²⁰ Por. S. ŁACH, *Księga Kapłańska. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚST II/1, Poznań – Warszawa 1970, s. 270-279; A. TRONINA, *Księga Kapłańska. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.ST III, Częstochowa 2006, s. 364-365.370-374; M. NOTH, *Das 3. Buch Mose. Leviticus*, ATD 6, Göttingen 1973⁵, s. 160-169.

²¹ Por. S. ŁACH, *Księga Powtórzonego Prawa. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST II/3, Poznań-Warszawa 1971, s. 165-166; D.L. CHRISTENSEN, *Deuteronomy 1-11*, WBC 6A, Waco 1991, s. 206-207; M. WEINFELD, *Deuteronomy 1-11*, AB 5, New York 1991, s. 439-440.

²² Por. S. ŁACH, *Księga Kapłańska*, s. 243.241; A. TRONINA, *Księga Kapłańska*, s. 292.287-288; M. NOTH, *Das 3. Buch Mose*, s. 124.122.

roty ani nie weźmiesz w zastaw odzieży od wdowy. Pamiętaj, że byłeś niewolnikiem w Egipcie i wybawił cię stamtąd Pan, Bóg twój; dlatego nakazuję ci zachować to prawo” (Pwt 24,17-18).²³ Szczególnie uwzględniona jest sytuacja wdów, od których w ogóle nie można brać w zastaw odzieży. Jest to wymaganie jeszcze wyższe niż przedstawiony w Wj 22,25-26 nakaz, aby płaszcz, który był wzięty w zastaw, zwrócić ubogiemu dłużnikowi przed zachodem słońca.

Księga Powtórzonego Prawa podaje przejawy miłości wobec ubogich. Przewiduje dziesięciny dla lewitów, ale także dla przybyszów, sierot i wdów (Pwt 14,29; 26,12-13);²⁴ wspólny obchód radosnego Święta Namiotów (Pwt 16,14);²⁵ pozostawianie snopków, oliwek po pierwszym otrząsaniu drzewa i winogron bez szukania powtórnie pozostałych – dla przybysza, sieroty i wdowy (Pwt 24,19-22; por. 23,22; Rt 2,2-4.7-8.15-19.23).²⁶ Przy zbiorach na polu i podczas winobrania należało zostawić część kłosów i owoców dla potrzebujących: „Kiedy będziecie zbierać plony waszej ziemi, nie będziesz żął aż do samego skraju pola i nie będziesz zbierał kłosów pozostałych na polu. Nie będziesz ogołacał winnicy i nie będziesz zbierał tego, co spadło na ziemię w winnicy. Zostawisz to dla ubogiego i dla przybysza. Ja jestem Pan, Bóg wasz” (Kpł 19,9-10).²⁷ Prawo głosi przekleństwo dla tego, „kto łamie prawo przybysza, sieroty i wdowy” (Pwt 27,19). Ubogim najemnikom – Izraelitom i przybyszom – powinno się uczciwie wypłacać należność za pracę przed zachodem słońca (Pwt 24,14-15; por. Kpł 19,13).²⁸

Do świadczenia pomocy ludziom pozbawionym domu wzywa także prorok Izajasz: „Ukryj wygnańców, nie zdradź tułaczy” (Iz 16,3); „Wprowadzić w dom biednych tułaczy” (Iz 58,7).²⁹

²³ Por. S. ŁACH, *Księga Powtórzonego Prawa*, s. 233-234; G. VON RAD, *Das fünfte Buch Mose. Deuteronomium*, ATD 8, Göttingen 1968², s. 109. Por. też wspomnienie przybyszów i dawnej niewoli Izraela w związku z odpoczynkiem szabatowym w Pwt 5,14-15.

²⁴ Por. S. ŁACH, *Księga Powtórzonego Prawa*, s. 188.240; G. VON RAD, *Deuteronomy*, s. 73-74.114-115.

²⁵ Por. S. ŁACH, *Księga Powtórzonego Prawa*, s. 197-198; G. VON RAD, *Deuteronomy*, s. 81.

²⁶ „Był to podarunek dla Jahwe w osobie Jego ubogich” – S. ŁACH, *Księga Powtórzonego Prawa*, s. 234.

²⁷ Por. S. ŁACH, *Księga Kapłańska*, s. 238; A. TRONINA, *Księga Kapłańska*, s. 285; M. Noth, *Das 3. Buch Mose*, s. 121.

²⁸ Por. S. ŁACH, *Księga Powtórzonego Prawa*, s. 247.232

²⁹ Por. T. BRZEGOWY, *Księga Izajasza (rozdziały 13–39). Wstęp, przekład z oryginału, kome-*

Jako kryterium oceny na Sądzie Ostatecznym Pan Jezus podał czyny miłości bliźniego (z którym się utożsamia): „Byłem głodny, a daliście Mi jeść; byłem spragniony, a daliście Mi pić; byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie; byłem nagi, a przyodzialiście Mnie; byłem chory, a odwiedziliście Mnie; byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie” (Mt 25,35-36).³⁰

Pouczenia z Listu do Rzymian wzywają, by świadczyć pomoc dla potrzebujących, zwłaszcza udzielać gościnności (Rz 12,13).³¹ List do Hebrajczyków podaje przykłady wiary świętych Starego Testamentu. Jej wyrazem była między innymi gościnność: „Dzięki wierze nierządnic Rachab nie zginęła razem z niewierzącymi, bo gościnnie (grec. *met' eirēnēs* – dosł. „w pokoju” lub „z pokojem”) przyjęła wysłanych na zwiady” (11,31). Gościnność oznacza przyjmowanie w pokoju, w sposób pokojowy innych ludzi, w tym wypadku obcych, wręcz wrogów, którzy grozili miastu rodzinnemu Rachab, właściwie całemu światu, w jakim żyła, wszystkiemu, do czego była przyzwyczajona.³²

Ważnym przejawem współpracy w apostołowaniu była gościnność. Różne przykłady gościnności i pouczenia o jej znaczeniu obszernie i wnikliwie omówił w swej monografii J. K. Pytel.³³

tarz, NKB.ST XXII/2, Częstochowa 2014, s. 138; L.R. STACHOWIAK, *Księga Izajasza I, 1-39. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST IX/1, Poznań 1996, s. 300-301; J.D.W. WATTS, *Isaiah 1-33*, WBC 25, Waco 1987, s. 231-232; L.R. STACHOWIAK, *Księga Izajasza II-III, 40-66. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz – ekskursy*, PŚST IX/2, Poznań 1996, 263-264; J.D.W. WATTS, *Isaiah 34-66*, WBC 25, Waco 1987, s. 275; J.L. MCKENZIE, *Second Isaiah. Introduction, Translation and Notes*, AB 20, New York 1986, s. 166-167.

³⁰ Por. J. HOMERSKI, *Ewangelia według św. Mateusza*, s. 322-324; A. PACIOREK, *Ewangelia według świętego Mateusza (rozdziały 14-28). Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB. NT I/2, Częstochowa 2008, s. 514-518; J. GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, t. 2, HTKNT I/2, Freiburg-Basel-Wien 1988, s. 373-377; D.J. HARRINGTON, *The Gospel of Matthew*, s. 356-360; L. SABOURIN, *The Gospel according to St. Matthew*, v. II, Bombay 1983, s. 841-847; T. GRZESIAK, *Uczynki wobec Chrystusa i bliźnich*, w: „*Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny*” (Łk 6, 36), red. T.M. Dąbek, Kraków 2002, s. 83-102.

³¹ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT VI/1, Poznań-Warszawa 1978, s. 245; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, HTKNT VI, Freiburg-Basel-Wien 1977, s. 376-379; B. BYRNE, *Romans*, SPS 6, Collegeville 1996, s. 375-380.

³² Można tu widzieć pewną analogię do Abrahama, który na słowa nieznanego Boga wyszedł ze swego rodzinnego miasta i rozpoczął całkowicie nowe życie (Rdz 12,1-4; Hbr 11,8). Tak jak Abraham zabrał na wędrowkę swoich bliskich (Rdz 12,5), tak Rachab zatroszczyła się o bezpieczeństwo swojej rodziny (Joz 2,13).

³³ *Gościnność w Biblii (Studium źródłowo-porównawcze)*, Studia i materiały 5, Poznań 1990,

W Dziejach Apostolskich czytamy: (1) o domu Marii, matki Jana zwanego Markiem, który był miejscem zebrań wspólnoty w Jerozolimie (Dz 12,12; por. 1,13, może Wieczernik?);³⁴ (2) o gościnie Szawła w domu Judy przy ulicy Prostej w Damaszku (Dz 9,11 – może była to gospoda, może chwilowy pobyt zaplanowany z okresu, kiedy Szawel był prześladowcą Kościoła, a może Juda też przyjął nową naukę?); (3) o pobycie Piotra w gościnie w domu Szymona garbarza w Jafie (Dz 10,6.17-18). Choć nie ma podanych szczegółów, to na podstawie przywołanych tekstów należy wnioskować, że gościnność gospodarza była bardzo naturalna, zapewne pełna szacunku dla gościa. Piotr czuje się u niego swobodnie, może przyjmować i gościć wysłanników Korneliusza (w. 23).³⁵

W Filipi serdecznie zaprosiła św. Pawła i jego towarzyszy do swego domu nawrócona kobieta z Tiatyry imieniem Lidia, która sprzedawała purpurę, uchodzącą wówczas za towar luksusowy (Dz 16,15).³⁶ Prawdopodobnie zatem była to osoba dobrze materialnie sytuowana. Potem wziął go do swego domu nawrócony strażnik więzienia (Dz 16,34).³⁷ W Liście do Filipian św. Paweł świadczy, że wielokrotnie korzystał z pomocy materialnej tamtejszej wspólnoty (Flp 4,15-16).³⁸

W Tesalonice św. Pawłowi gościny udzielił dom Jazona (Dz 17,5), a w Koryncie razem pracował i mieszkał u Pryscylli i Akwili (Dz 18,2-3),³⁹ a także „czciela Boga”, czyli wywodzącego się spośród pogan sympatyka judaizmu Tycjusza Justusa (Dz 18,7).⁴⁰ Siedem dni spędził u „uczniów” na Cyprze (Dz

s. 72-86. Por. Mt 10,40; 25,35.38.43-44; Dz 10,6.23; 16,15; 18,1-3; 21,16-17; 28,17; Rz 12,13; 16,23; 1Tm 3,2; 5,10; Tt 1,8; Flm 22; Hbr 13,1-2; 1P 4,9; 3J 3-10.

³⁴ Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte. II. Teil: Kommentar zu Kap. 9,1-28,31*, HT-KNT V/2, Freiburg-Basel-Wien 1982, s. 106-107; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*, PŚNT V, Poznań 1961, s. 327-328; J. MUNCK, *The Acts of the Apostles. Introduction, Translation and Notes*, AB 31, New York 1967, s. 115; L.T. JOHNSON, *The Acts of the Apostles*, SPS 5, Collegeville, Minnesota 1992, s. 212-213.

³⁵ Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte*, s. 66.70-71; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 309; L.T. JOHNSON, *The Acts of the Apostles*, s. 183.185.

³⁶ Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte*, s. 214; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 365-366.

³⁷ Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte*, s. 217-218; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 368-369.

³⁸ Por. A. JANKOWSKI, *Listy więzienne świętego Pawła*, s. 178-179; J. FLIS, *List do Filipian*, s. 448-451; J. Gnilka, *Der Philipperbrief*, s. 177-178; G.F. HAWTHORNE, *Philippians*, s. 202-205.

³⁹ Małżonkowie ci wymieniani są także w Listach Pawłowych jako osoby należące do najbliższego otoczenia św. Pawła: Rz 16,3; 1Kor 16,19; 2Tm 4,19. Por. W. RAKOCY, *Paweł Apostoł. Chronologia życia i pism*, Częstochowa 2003, 170-171.272.324-325.333-334.336.

⁴⁰ Mieszkanie u niego ułatwiało kontakty z ludźmi spoza judaizmu. Por. G. SCHNEIDER, s. 250;

21,4).⁴¹ W Cezarei zatrzymał się u Filipa Ewangelisty (Dz 21,8),⁴² a w Jerozolimie u „Mnasona z Cypru, jednego z pierwszych uczniów, u którego mieliśmy znaleźć gościnę (grec. *xenisthōmen*)” (Dz 21,16).⁴³

W Trzecim Liście św. Jana adresat Gajus otrzymuje pochwałę za gościnność udzielaną misjonarzom: „Ty, umiłowany, postępujesz w duchu wiary, gdy pomagasz braciom, a zwłaszcza przybywającym skądinąd. Oni to zaświadczyli o twej miłości wobec Kościoła; dobrze uczynisz, zaopatrując ich na drogę, zgodnie z wolą Boga. Przecież wyruszyli w drogę dla imienia Jego, nie przyjmując niczego od pogan. Powinniśmy zatem gościć takich ludzi, aby wspólnie z nimi pracować dla prawdy” (3J 5-8).⁴⁴

Pomoc dla potrzebujących, zwłaszcza dla bezdomnych, wynika ze świadomości, że sami pielgrzymujemy do domu Ojca, którego Syn – jako Sędzia czasów ostatecznych – utożsami się z tymi, których wspomogliśmy lub którym odmówiliśmy pomocy.

3. WSKAZANIA BIBLI DLA LUDZI CIERPIĄCYCH BEZDOMNOŚĆ

Człowiek, który cierpi (zwłaszcza często lub długotrwale), trudno znosi swoją sytuację. Jednak religia mówi nam, że ziemskie życie jest tylko krótkim etapem naszego istnienia, od którego zależy wieczność. Złe doświadczenia mogą zostać wynagrodzone, jeśli w pokoju przyjmuje się to, co teraz jest trudne i ciężkie, co może być następstwem złych wyborów dokonanych w ludzkim życiu. Dobrze to zrozumiał jeden ze złoczyńców ukrzyżowanych z Chrystu-

E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 384.

⁴¹ Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte*, s. 303; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 417; J. MUNCK, *The Acts of the Apostles*, s. 207.

⁴² Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte*, s. 304; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 418; L.T. JOHNSON, *The Acts of the Apostles*, s. 373.

⁴³ Por. G. SCHNEIDER, *Die Apostelgeschichte*, s. 308-309; E. DĄBROWSKI, *Dzieje Apostolskie*, s. 418-419; J. MUNCK, *The Acts of the Apostles*, s. 209.

⁴⁴ Por. F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie*, s. 447-449; R. SCHNACKEBURG, *Die Johannesbriefe*, HTKNT XIII/3, Freiburg-Basel-Wien 1965³, s. 322-326; R.E. BROWN, *The Epistles of John. A New Translation with Introduction and Commentary*, AB 30, New York 1983, s. 707-715.740-743; G. STRECKER, *The Johannine Letters. A Commentary on 1, 2 and 3 John*, tłum. L.M. Maloney, Hermeneia, Minneapolis 1996, s. 258-260.

sem (Łk 23,39-43). Jego postawę wyrażają słowa: „My przecież – sprawiedliwie odbieramy bowiem słuszną karę za nasze uczynki, ale On nic złego nie uczynił... Jezu, wspomnij na mnie, gdy przyjdiesz do swego królestwa” (w. 41-42). Uznanie swych win i zwrócenie się z ufnością do Boga wystarczy, aby zostać zbawionym.⁴⁵

W przypowieści o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-16a) Pan Jezus mówi, że także wezwani w ostatnich etapach swego życia otrzymają tę samą nagrodę, jak ci, którzy od początku angażowali się w dobre dzieła. Tą nagrodą jest życie wieczne, udział w królestwie niebiańskim. Przestrzega On przed oczekiwaniem czegoś więcej od tych, którzy są przekonani o własnej wartości. Wszystkim nam grozi pokusa lekceważenia tych, którzy długo błędzili, a dopiero pod koniec życia zaczęli porządnie postępować. Pan Bóg zna ich serce, zna też nasze serca, w których pod zewnętrzną poprawnością mogą kryć się lekceważone wady. Dlatego wykorzystujmy czas, jakim dysponujemy, aby rzeczywiście, owocnie pracować w Pańskiej winnicy, a nie tylko być w niej i robić dobre wrażenie.⁴⁶

Kto chce konsekwentnie żyć po chrześcijańsku, ma naśladować Chrystusa, który nas odkupił przez swoje uniżenie posunięte aż do śmierci na krzyżu. Dlatego Jego naśladowca musi być gotowy do znoszenia przeciwności,⁴⁷ a także chorób oraz innych trudności materialnych, niepewności swojego losu,

⁴⁵ Por. F. GRYGLEWICZ, *Ewangelia według św. Łukasza*, s. 349-350; L. T. JOHNSON, *The Gospel of Luke*, s. 378-381; J.A. FITZMYER, *The Gospel according to Luke X-XXIV. Introduction, Translation, and Notes*, AB 28A, New York 1985, s. 1507-1511; F. MICKIEWICZ, *Ewangelia według świętego Łukasza (rozdziały 12-24). Wstęp, przekład z oryginału, komentarz*, NKB.NT III/2, Częstochowa 2012, s. 545-550.

⁴⁶ Por. J. HOMERSKI, *Ewangelia według św. Mateusza*, s. 277-279; A. PACIOREK, *Ewangelia według świętego Mateusza, rozdziały 14-28*, s. 283-290; J. GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, t. 2, s. 175-183; D.J. HARRINGTON, *The Gospel of Matthew*, s. 282-285; L. SABOURIN, *The Gospel according to St. Matthew*, v. II, s. 744-746; A. Jankowski, *Królestwo Boże w przypowieściach*, Kraków 2008⁵, s. 110-116.

⁴⁷ Szerzej pisałem o tym w artykule: „Kto chce pójść za Mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie krzyż swój i niech Mnie naśladuje” (Mk 8,34), w: *Agnus et Sponsa. Prace ofiarowane o. prof. Augustynowi Jankowskiemu OSB*, red. T.M. Dąbek – T. Jelonek, Kraków 1993, s. 33-46. O krzyżu w Regule i tradycji benedyktyńskiej pisałem w artykule: *Krzyż, cierpienie i wyrzeczenie w Regule św. Benedykta*, w: *Słowo Krzyża. Rocznik poświęcony teologii krzyża oraz duchowości i historii pasjonistów 4* (2010) s. 258-270.

braku mieszkania i zabezpieczenia normalnych warunków życiowych. Teksty apostołskie wzywają do ufności i traktowania tych trudów jako udziału w cierpieniach Chrystusa, za które potem czeka uczestnictwo w Jego chwale: „Niech będzie błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa. On w swoim wielkim miłosierdziu przez powstanie z martwych Jezusa Chrystusa na nowo zrodził nas do żywej nadziei: do dziedzictwa niezniszczalnego i niepokalanego, i niewiędnącego, które jest zachowane dla was w niebie. Wy bowiem jesteście przez wiarę strzeżeni mocą Bożą dla zbawienia, gotowego objawić się w czasie ostatecznym. Dlatego radujcie się, choć teraz musicie doznać trochę smutku z powodu różnorodnych doświadczeń. Przez to wartość waszej wiary okaże się o wiele cenniejsza od zniszczalnego złota, które przecież próbuje się w ogniu, na sławę, chwałę i cześć przy objawieniu Jezusa Chrystusa. Wy, choć nie widzieliście, miłujecie Go; wy w Niego teraz, choć nie widzicie, przecież wierzycie, a ucieszyście się radością niewymowną i pełną chwały wtedy, gdy osiągniecie cel waszej wiary – zbawienie dusz” (1P 1,3-8); „A Bóg wszelkiej łaski, Ten, który was powołał do wiecznej swojej chwały w Chrystusie, gdy trochę pocierpicie, sam was udoskonali, utwierdzi, umocni i ugruntuje” (1P 5,10);⁴⁸ „Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi. Jeżeli zaś jesteśmy dziećmi, to i dziedzicami: dziedzicami Boga, a współdziedzicami Chrystusa; skoro wspólnie z Nim cierpimy, to po to, by wspólnie mieć udział w chwale” (Rz 8,16-17).⁴⁹

Przyjmowanie przykrości życia, także bezdomności, może być świadomym uczestnictwem w Chrystusowym cierpieniu dla zbawienia świata. Po ziemskim życiu nagrodzi On tych, którzy Mu ufają i wielkodusznie podejmują to, co ich obecnie spotyka.

⁴⁸ Por. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, s. 121-132.346-348; S. HALAS, *Pierwszy List św. Piotra*, s. 79-89.174-177; K.H. SCHEKLE, *Die Petrusbriefe, Der Judasbrief*, s. 31-38.133; F. GRYGLEWICZ, *Listy Katolickie*, s. 177-182.242-243.

⁴⁹ Por. K. ROMANIUK, *List do Rzymian*, s. 175-176; H. SCHLIER, *Der Römerbrief*, s. 254-256; B. BYRNE, *Romans*, s. 250-253.

PODSUMOWANIE

Przytoczone teksty biblijne Starego i Nowego Testamentu pokazują bezdomność jako:

- (1) następstwo dobrowolnego wyboru, pozostawienia dla sprawy Bożej dotychczasowego miejsca oraz sytuacji życiowej i związanego z nimi poczucia bezpieczeństwa,
- (2) karę za grzechy, konsekwencję złych czynów,
- (3) skutek okoliczności, które nie zależały od doznającego jej człowieka.

Natchnione teksty wzywają do świadczenia pomocy potrzebującym, wśród nich bezdomnym. Izraelitom przypominały ich pobyt w obcym kraju – Egipcie. Nowy Testament uczy, że wszyscy pielgrzymujemy do ojczyzny w niebie, do domu Ojca. Podczas Sądu Ostatecznego kryterium oceny będzie świadczenie lub odmówienie pomocy biednym, z którymi utożsami się Najwyższy Sędzia.

Sam człowiek w trudnej sytuacji, przykładowo bezdomny, może sobie uświadomić, że czas naszego życia na ziemi to tylko mała część naszego trwania, którego wieczność zależy od naszego obecnego postępowania. Można wynagrodzić swoje błędy, przyjmując trudy i ciężary obecnego życia. Może są one następstwem wcześniejszych złych wyborów. Jeżeli się je przyjmie w pokoju, może to być świadome uczestnictwo w cierpieniu Chrystusa i przygotowanie do udziału w Jego wiecznej radości.

~

CARE FOR STRANGERS AND HOMELESS IN THE BIBLE (summary)

Quoted biblical texts of the Old and New Testaments show homelessness as a consequence of the free choice to leave for God no current place in one's life situation and the loss of security related with that. Moreover, homelessness is presented as a punishment for sins, as a consequence of misdeeds or as a result of circumstances that are not

in the control of the person experiencing it. The texts call us to help the needy, including the homeless. They reminded Israelites of their stay in the foreign country, Egypt. The New Testament teaches us that we are all pilgrims in the way to heaven. During the Last Judgment, sensitivity to the poor will be an important criterion. The Supreme Judge will identify himself with the poor. The man in a difficult situation (homeless) may realize that life on earth is not the end. Eternity depends on our present deeds. One can atone for mistakes by accepting the difficulties of one's current life. They may be the result of previous bad choices. If one accepts them in peace, he may become a participant in the suffering of Christ and prepare to share his eternal joy.

Słowa kluczowe: bezdomność, bezdomny, dom, gościnność, przybysz.

Keywords: homelessness, homeless, home, hospitality, stranger.

Bibliografia:

- GRZYBOWSKI J., *Biblijny sens bezdomności*, „W Drodze” 14 (1986) 11-12, s. 142-144.
- PYTEL J.K., *Gościnność w Biblii (Studium źródłowo-porównawcze)*, Studia i materiały 5, Poznań 1990.
- PACIOREK A., *O gościnności w Piśmie Świętym*, Cur 146 (1996) s. 257-264.
- MICKIEWICZ F., *Biblijne podstawy cnoty gościnności*, Com 20 (2000) 3, s. 61-72.
- GRZESIAK T., *Uczynki wobec Chrystusa i bliźnich*, w: „*Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny*” (Łk 6, 36), red. T.M. Dąbek, Kraków 2002.